

УДК 347.9+342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-15-21

Олександр ЮНІН[©]

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В СОЦІАЛЬНИХ СПОРАХ (СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ, ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ)

Здійснено аналіз основних засобів процесуального характеру по гарантуванню ефективності правосуддя в соціальних спорах, зокрема виконанню судових рішень, судовому контролю (надання звітів щодо реалізації судового рішення, штрафування за невиконання рішення судів, визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, що здійснювалися владними суб'єктами – відповідачами на виконання судових рішень), а також як складовій судового контролю – окремим ухвалам адміністративного суду.

Здійснено характеристику інституту судового контролю, наведено його визначення, зазначені завдання судового контролю, його правове регулювання в адміністративному судочинстві, вказано й проаналізовано засоби контролю за реалізацією рішення судів.

Автор статті відмічає, що людина при зверненні до суду своєю метою ставить не отримання судового рішення й теоретичного визнання її правоти в правовому спорі, а вирішення проблеми й ефективного захисту свого права, що було порушено. Тому проблеми у виконанні судових рішень по соціальних справах значно впливають на здійснення засад внутрішньої державної політики (правової, фінансової, соціальної характеру), гарантування балансу суспільних інтересів, реалізацію справедливого правосуддя й здійснення судового контролю, аби виконати ефективний захист та відновити порушені права в соціальній сфері.

В адміністративному судочинстві повсякчас постає питання виконання рішення суду. Автор статті зазначає, що невиконання рішень судів в Україні є дуже поширеною проблемою, а також наводить основні причини (підстави) невиконання судових рішень і, як підсумок, пропонує певні шляхи зміни такої ситуації.

Ключові слова: ефективність правосуддя, соціальні спори, виконання рішення суду, судовий контроль, невиконання судових рішень.

Постановка проблеми. Аналіз ефективності судового захисту соціальних прав громадян нерозривно пов'язаний з формулюванням наукових висновків й побудовою відповідних теоретичних конструкцій щодо закономірностей по реалізації захисту соціальних прав судом, а також із розробкою на їхній основі практичних рекомендацій стосовно можливих шляхів поліпшення цього процесу. Під правом на захист судом передбачено відповідні гарантії дієвого поновлення у правах завдяки реалізації правосуддя, а відсутність цієї можливості обмежується таке право [1, с. 366]. Як зазначає Конституційний Суд України, правосуддя може бути таким за своєю суттю виключно, якщо під час його здійснення було дотримано справедливості та забезпечено ефективне поновлення в правах [2]. Загальна декларація прав людини 1948 р. містить припис статті 8 про те, що кожній людині характерна наявність права ефективного поновлення її прав на національному рівні компетентними судами в ситуаціях з порушенням її базових прав, що надали особі норми Конституції чи законів [3]. Право на ефективний засіб захисту закріплюється так само і в межах ст. 13 Конвенції про захист прав людини та основних свобод [4].

Член Вищої ради правосуддя О. Прудивус вважає, що адміністративним судам під час вирішення соціальних спорів належить здійснити не тільки чітке визначення обсягу порушених суб'єктом із владними повноваженнями прав громадянина, однак і зобов'язання посадовців поновити такі права [5]. Процесуальним законодавством передбачено право судового контролю за реалізацією судових рішень. Адже людина під час звернення до суду прагне не отримання судового рішення й теоретичного визнання її

© О. Юнін, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4846-2573>

junin@ukr.net

правою в правовому спорі, а вирішення проблеми й ефективного захисту свого права, що було порушено.

Якщо говорити про актуальність цієї наукової роботи, то неможливо не згадати про проблеми у виконанні судових рішень по соціальних справах, що значно впливають на здійснення засад внутрішньої державної політики (наприклад правового, фінансового, соціального характеру), гарантування балансу суспільних інтересів, реалізацію справедливого правосуддя й здійснення судового контролю аби виконати ефективний захист та відновити порушені права в соціальній сфері.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання забезпечення ефективності правосуддя в соціальних спорах в тих чи інших проявах (судовий контроль, виконання рішення суду) було досліджено великою кількістю вітчизняних та закордонних вчених-правознавців. У цій статті застосовані наукові думки та роботи, що написані В. Бугою, О. Ільницьким, Н. Коваленко, Н. Писаренко, О. Прудивус, А. Рибачуком, Л. Трофімовою, Р. Хановою, В. Хохуляком, Г. Шерстюк.

Проблеми в забезпеченні ефективності правосуддя в соціальних спорах зумовлюють потребу в подальшій науковій розробці цієї теми. Актуальність розгляду теми процесуальних засобів гарантування ефективності правосуддя в соціальних спорах зумовлена набуттям невиконанням рішень судів в Україні нових обертів. Ця тенденція призводить до страждань, насамперед, малозабезпечених громадян: 90 % судових рішень, за якими повинні були здійснити виплати, стосуються соціальних спорів [6].

Тому **мета** статті – чітке дослідження процесуальних засобів гарантування ефективності правосуддя в соціальних спорах. Для досягнення поставленої мети висунуто таке **завдання** – здійснити аналіз основних засобів процесуального характеру по гарантуванню ефективності правосуддя в соціальних спорах, зокрема виконання судових рішень, судового контролю, що полягає в наданні звітів щодо реалізації судового рішення, штрафуванні за невиконання рішення судів; визнанні протиправними рішень, діянь (активних чи пасивних), що здійснювалися владними суб'єктами – відповідачами на виконання судових рішень, а також як складової судового контролю – окремих ухвал адміністративного суду.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи питання процесуальних засобів забезпечення ефективності правосуддя в соціальних спорах, передусім варто зауважити, що беручи до уваги системність проблем виконання судових рішень стосовно відновлення порушених соціальних прав, законодавець запровадив спеціальні засоби судового контролювання за процедурою виконання рішень судів. Якщо говорити про визначення, то судовим контролем по виконанню рішень в адміністративних справах є особливий вид процесуального захисту прав фізичних й юридичних осіб. Звичайно, що тільки судовим контролем не забезпечується реалізація приписів результативної частини рішення суду, однак він істотно допомагає його вчасному й дієвому виконанню [7, с. 145–146].

Інститут судового контролю на сьогодні не є новим правовим явищем для адміністративного судочинства. У Кодексі адміністративного судочинства України (КАСУ) вміщено дві статті, що присвячено цьому правовому явищу: ст. 382 КАСУ закріпила можливість накладення судом на суб'єкта із владними повноваженнями зобов'язання подавати звіт щодо виконання судового рішення й регламентувала процес по накладенню штрафу за таке невиконане зобов'язання; в ст. 383 КАСУ визначено порядок визнання протиправними рішень, діянь (активних чи пасивних), що вчинено суб'єктом із владними повноваженнями – відповідачем на виконання рішення суду [8].

Судовий контроль має на меті:

- а) підтримку відповідності між рішеннями суб'єктів із владними повноваженнями та приписами Основного закону України й інших законодавчих актів України;
- б) гарантування захисту прав та свобод суб'єктів правових відносин управлінського типу;
- в) викорінення ситуацій по зловживанню службовим становищем та перевищенню повноважень посадовцями;
- г) відновлення законності у випадках її незбереження нелегальними діяннями (активними чи пасивними) органів державного управління й посадовців [9, с. 133].

У дисертаційному дослідженні М. Труш виділила в межах чинного адміністративно-процесуального законодавства такі засоби контролювання за

реалізацією рішення судів:

- надання звітів щодо реалізації судового рішення;
- штрафування за невиконання рішення судів;
- визнання протиправними рішень, діянь (активних чи пасивних), що здійснювалися владними суб'єктами – відповідачами на виконання судових рішень [10].

О. Сасевичем зауважено, що судовий контроль встановлюють як під час судового розгляду, так і під час виконання рішення суду, якщо для цього є обґрунтовані підстави [11]. Адміністративно-процесуальним законодавством України не встановлюються чіткі обмеження у часі, за який має вирішитися питання про встановлення судового контролювання. Встановлення судового контролю в теорії може відбутися як в рішенні суду, так і в окремій ухвалі після ухвалення судового рішення по справі [12].

Насамперед необхідно зауважити, що встановлення судового контролювання являє собою право суду, а не його зобов'язання. Проте запровадження законодавцем такого зобов'язання сприяло б належному та скорішому поновленню порушених прав соціального типу фізичних осіб після тривалого розгляду справи судом, що є наслідком великої завантаженості адміністративних судів.

Розглянемо трохи детальніше всі засоби контролю за виконанням судових рішень. Судовий контроль за виконанням рішень суду передбачає судову перевірку належної, точної й вчасної реалізації рішень суду шляхом одержання звіту щодо виконання чи спонукання до реалізації рішень суду [13].

Штрафування після розгляду звіту чи його відсутності також постає дієвим способом судового контролювання, зважаючи на суттєву суму, що має бути сплачена, проте воно не повсякчас постає логічним. Відповідно до чинного процесуального законодавства, штрафують керівника органу, що мав би реалізувати рішення суду. Однак далеко не завжди керівник може сам здійснити судове рішення. Зазвичай рішення судів виконуються колегіальними органами влади спільним голосуванням на засіданні певного органу (органи на кшталт Верховної Ради України, місцевих рад тощо). Зокрема, нездійснення рішення суду може бути провинною не одного уповноваженого органу держави, а штраф за це накладається тільки на керівника цього органу. Однак видається справедливим потреба у покаранні саме тієї особи, що справді є винною в нездійсненні рішення суду [14, с. 369].

Так само не буде зайвим зауважити, що оплата штрафу не позбавляє зобов'язання виконання рішення суду й подачі відповідного звіту про це.

Останній пункт в переліку М. Труш щодо засобів контролювання за виконанням судових рішень – це визнання протиправними рішень, діянь (активних чи пасивних), що здійснювалися владними суб'єктами – відповідачами на виконання судових рішень. Відповідно до приписів ч. 1 ст. 383 КАСУ особи-позивачі, на користь яких суди ухвалили свої рішення, можуть подавати до судових органів першої інстанції заяви щодо визнання протиправними рішень, діянь (активних чи пасивних), що здійснювалися владними суб'єктами – відповідачами на виконання таких судових рішень, чи щодо порушення прав позивача, що підтверджені такими судовими рішеннями.

Зазначений в ч. 1 ст. 382 КАСУ вид судового контролю (зобов'язок подання звіту щодо виконання судового рішення) є дієвим під час зобов'язання суб'єктів із владними повноваженнями вчиняти дії чи утриматись від них (наприклад, видання дозволу, закриття поземельних книг, поновлення на роботі тощо). Проте цим же видом судового контролювання були продемонстровані системні проблеми під час контролю за реалізацією рішень, що пов'язані з виплатами соціального характеру. Йдеться про ситуації на кшталт отримання судами звітів виконавців щодо утворення пакету документів й включення до спеціального реєстру реалізації органами пенсійного фонду судових рішень під час встановлення судового контролю за позовами стосовно перерахунку й виплати пенсій. Суду не надано дієвих важелів впливу під час формування видатків бюджету на реалізацію судових рішень. Однак у суду є завдання – захищати права й свободи людини [15, с. 329].

Ще однією складовою судового контролю можна визнати судові повноваження на постановлення окремих ухвал. За положеннями ст. 249 КАСУ суд у разі виявлення під час розгляду справи порушень приписів законів має можливість постановлення окремої ухвали та направлення її відповідним владним суб'єктам для усунення причин й умов, які були під час порушення закону. В разі потреби суд постановляє окрему ухвалу щодо наявності підстав, аби розглянути питання стосовно притягнення до

відповідальності осіб, рішення або діяння (активні чи пасивні) яких визнаються такими, що мають протиправний характер. Суд також має змогу постановити окрему ухвалу в разі зловживання процесуальними правами, порушенні процесуальних зобов'язань, неналежному виконанню професійних обов'язків (зокрема, в разі наявності суттєвих недоліків в позовній заяві, що підписав адвокат або прокурор) чи іншого порушення законодавчих норм адвокатом або прокурором [15, с. 330].

Процесуальна можливість судів постановляти окремі ухвали є ефективним елементом взаємодії адміністративних судів та виконавчих органів. Наприклад, можна навести ситуацію, в якій є такі справи, де судами скасовуються рішення владних суб'єктів у зв'язку з явними процедурними порушеннями їхнього ухвалення. Під час аналізу матеріалів справи суді можуть припускати, що ці процедурні порушення, які допустив конкретний посадовець, який здійснював перевірку, не могли бути вчинені без умислу. Іноді не потрібно складних схем: якщо порушити процедуру з призначення, проведення або продовження перевірки, то, як наслідок, складеться акт перевірки, припис, постанова щодо притягнення до відповідальності, які не витримають будь-якого критичного аналізування, не будуть відповідати законодавчим вимогам й повинні бути скасованими судами. Законодавчі норми щодо порядку проведення перевірки мають достатньо чіткий характер, судова практика також зрозуміла (в разі направлення повідомлення щодо проведення перевірки неправильно адресату результат перевірки буде скасовано судом не через власну «зацікавленість» в продовженні незаконного будівництва та скасуванні «правильної» на погляд суспільства постанови органів будівельного контролювання держави про зупинення будівництва, а у зв'язку з чітко прописаними приписами чинних законів України [16]).

Тож варто зауважити, що окремі ухвали суду постають досить ефективним та важливим засобом своєчасного забезпечення захисту людських прав й свобод [17, с. 360]. Ці окремі ухвали можуть позитивно впливати на влаштування роботи владних суб'єктів, що зменшить порушення прав та свобод фізичних й юридичних осіб.

В адміністративному судочинстві повсякчас постає одне з головних запитань – це виконання рішення суду. На сьогодні невиконання рішень судів в Україні є дуже поширеною проблемою. Як зазначає суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду О. Ступак, для вирішення проблем щодо невиконання рішень по соціальних спорах потрібна політична воля. Суддя впевнена, що чим довше Україна буде відтягувати вирішення цієї проблеми, тим більше буде зростати заборгованість по соціальних виплатах держави перед громадянами [18].

До основних причин (підстав) невиконання судових рішень можна віднести:

- брак фінансування;
- неналежна реалізація державними органами їх повноважень;
- строки виконавчого провадження;
- недоліки в нормативному регулюванні [19, с. 297].

Основною причиною невиконання судових рішень в соціальних спорах можна назвати відсутність достатніх бюджетних асигнувань, аби здійснити соціальні виплати. Ще на початку 2019 року Україна могла «похизуватися» наявністю більше ніж 305 000 невиконаних рішень судів. Експерти Центру Разумкова, здійснивши аналіз 2 тис. 254 судових рішень, зазначають, що при ухваленні законодавства у сфері соціального забезпечення Верховною Радою України не тільки не було його належним чином економічно обґрунтовано й не враховано дійсний стан державного бюджету, а взагалі розширено ті категорії громадян, яким передбачаються соціальні виплати (дітям війни, постраждалим від аварії на ЧАЕС, переселенцям, учасникам АТО тощо). У зв'язку з відсутністю достатньої кількості коштів у Державному бюджеті народні депутати вносили зміни до українських законів для зменшення кількості й розміру соціальних виплат. Через такі дії українці стали подавати позовні заяви до судової системи, за результатами чого на їх користь суди почали ухвалювати рішення [20].

Висновки. Підбиваючи підсумок, варто сказати, що для зміни ситуації із забезпеченням ефективності правосуддя в соціальних спорах на краще, варто розглянути необхідність зміни загального підходу до реалізації рішень адміністративних судів на загальнодержавному й доктринально-правовому рівнях.

У межах структури судового контролю по виконанню рішень не була б зайвою зміна норм, що пов'язано з порядком штрафування за результатами розгляду звіту чи його неподання. Відповідальність керівника за невиконання судових рішень є не завжди

логічною, а отже, краще було б застосувати конкретизовану відповідальність саме тієї особи, що постає винною в нездійсненій реалізації рішення суду [14, с. 370].

Очевидним є те, що Україна має долати проблему невиконання судових рішень, інакше наша держава так і залишиться країною, де неможливим є реальний захист своїх соціальних прав від свавілля суб'єкта владних повноважень. Безперечним є те, що за відсутності реальної реалізації рішень судів ні про яку правову державу чи правове суспільство не може йти.

До основних причин невиконання рішень судів щодо соціальних спорів належать: 1) відсутність достатньої кількості бюджетних коштів на соціальні виплати; 2) складне законодавче регулювання; 3) велику кількість пільг, які належать окремим категоріям громадян; 4) недосконалість рішень судів, якими ускладнюється їх примусове виконання [19, с. 297].

Нагальним в межах справ щодо соціального захисту постає запровадження аналізу стану виконання судових рішень й процесу по оцінці реакцій на окремі судові ухвали. Також не стане зайвим перегляд державної політики щодо категорій громадян, яким мають надаватися різноманітні види пільг, з боку економічного обґрунтування таких пільг й реальної можливості держави гарантувати належні зобов'язання на відповідному рівні.

Список використаних джерел

1. Ханова Р. Ф., Хохуляк В. В. Критерії ефективності судового захисту соціальних прав. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практ. конф. Київ, 2020. С. 364–367.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) : Рішення від 30.01.2003 р. № 3-рп/2003. КСУ. *Офіційний вісник України*. 2003 р. № 6. Ст. 245.
3. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Рада Європи. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13/ № 32 від 23.08.2006. Ст. 270.
5. Прудивус Олег. Третина всіх справ у адміністративних судах пов'язані із захистом соціальних прав. URL: <https://hcj.gov.ua/news/oleg-prudyvus-tretyna-vsikh-sprav-u-administrativnyh-sudah-povyazani-iz-zahystom-socialnyh-prav>.
6. Брузін Р. Експерти з'ясовували, чому не виконуються судові рішення та що із цим робити. *Закон і бізнес*. URL: https://zib.com.ua/ua/133896-eksperti_zyasovuvali_chomu_ne_vikonuyutsya_sudovi_rishennya_.html.
7. Манн Т., Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччина, Україна) : науково-практ. посіб. / пер. та адапт. з нім. М. Романа ; за заг. ред. Бевзенка В. Київ : Алерта, 2013. 289 с.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.
9. Пронський Е., Колеснікова М. Організаційно-правові засади здійснення судового контролю в Україні. *Visegrad journal on human Rights*. 2016. № 2. Т. 2. С. 130–135.
10. Труш М. І. Судове рішення в адміністративному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2017. 167 с.
11. Сасевич О. Судовий контроль як механізм підвищення ефективності судових рішень. URL : https://protocol.ua/ua/sudoviy_kontrol_yak_mehanizm_pidvishchennya_efektivnosti_sudovih_rishen/.
12. Івасин О. Р. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві: спеціальні способи. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького. Серія : Право*. 2017. № 4. С. 84–85.
13. Берназюк Я. О. Процесуальні засоби забезпечення реалізації конституційної гарантії обов'язковості судового рішення в адміністративному судочинстві. 2020. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/166108-protsesualni-zasobi-zabezpechennya-realizatsiyi-konstitutsiynoyi-garantiyi-obovyazkovosti-sudovogo-rishennya-v-administrativnomu-sudochinstvi>.
14. Шерстюк Г. М. Необхідність судового контролю за виконанням рішень у соціальних спорах. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практ. конф. Київ, 2020. С. 368–372.
15. Коваленко Н. В. Окремі ухвали адміністративного суду як реакція на правопорушення. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практ. конф. Київ, 2020. С. 329–333.

16. Коваленко Н. Аналіз практики Верховного Суду при вирішенні спорів про оскарження рішень, дій, бездіяльності органів державного архітектурно-будівельного контролю. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/170879-analiz-praktiki-verkhovnogosudu-pri-virishenni-sporiv-pro-oskarzhennya-rishen-diy-bezdiyalnosti-organivderzhavnogo-arkhitekturno-budivelnogo-kontrolyu>.

17. Трофімова Л. В. Судовий контроль належного врядування у справах про соціальний захист. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практ. конф. Київ, 2020. С. 359–364.

18. Для розв'язання проблеми невиконання судових рішень у соціальних спорах необхідна політична воля – суддя КЦС ВС Ольга Ступак. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/972078>.

19. Буга В. В. Проблеми невиконання рішень у соціальних справах. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практ. конф. Київ, 2020. С. 295–298. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/3_MNPK_Int.pdf.

20. «Ви – збанкрутіла країна» — дослідники розповіли про кількість та причини невиконання судових рішень від 12 вересня 2020 року. URL : <https://zmina.info/news/vy-zbankrutila-krayina-doslidnyku-rozpovily-pro-kilkist-nevykonanyh-sudovyh-rishen/>.

Надійшла до редакції 09.02.2022

References

1. Khanova, R. F., Khokhulyak, V. V. (2020) Kryteriyi efektyvnosti sudovoho zakhystu sotsial'nykh prav. *Sotsial'ni prava ta yikh zakhyst administratyvnyim sudom* : zb. materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-prakt. konf. Kyiv, pp. 364–367. [in Ukr.].

2. Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannym Verkhovnoho Sudu Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) polozhen' chastyny tret'oyi statti 120, chastyny shostoyi statti 234, chastyny tret'oyi statti 236 Kryminal'no-protsesual'noho kodeksu Ukrayiny (sprava pro roz'hlyad sudom okremykh postanov slidchoho i prokurora) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine on compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of part three of Article 120, part six of Article 234, part three of Article 236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (case on consideration by the court of certain resolutions of the investigator and the prosecutor)] : Rishennya vid 30.01.2003 r. № 3-рп/2003. KSU. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2003 r. № 6, art. 245. [in Ukr.].

3. Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny [Universal Declaration of Human Rights] : pryynyata i proholoshena rezolyutsiyeyu 217 A (III) Heneral'noyi Asambleyi OON vid 10.12.1948. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*. 2008. № 93, art. 3103. [in Ukr.].

4. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r. [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 04.11.1950] Rada Yevropy. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*. 1998. № 13/ № 32 vid 23.08.2006, art. 270. [in Ukr.].

5. Prudyvus Oleh. Tretyna vsikh sprav u administratyvnykh sudakh pov'yazani iz zakhystom sotsial'nykh prav [One third of all cases in administrative courts are related to the protection of social rights]. URL : <https://hcj.gov.ua/news/oleg-prudyvus-tretyna-vsikh-sprav-u-administratyvnykh-sudah-povyazani-iz-zahystom-socialnyh-prav>. [in Ukr.].

6. Bruzin, R. Eksperty z' yasovuvaly, chomu ne vykonuyut'sya sudovi rishennya ta shcho iz tsym robyty [Experts found out why court decisions are not enforced and what to do about it]. *Zakon i biznes*. URL : https://zib.com.ua/ua/133896-eksperti_zyasovuvali_chomu_ne_vikonuyutsya_sudovi_rishennya_.html. [in Ukr.].

7. Mann, T., Mel'nyk, R., Bevzenko, V., Komzyuk, A. Administratyvnyy protses: zahal'na chastyna (Federatyvna Respublika Nimechchyna, Ukrayina) [Administrative process: general part (Federal Republic of Germany, Ukraine)] : naukovo-prakt. posib. / per. ta adapt. z nim. M. Romana ; za zah. red. Bevzenka V. Kyiv : Alerta, 2013. 289 p. [in Ukr.].

8. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny [Code of Administrative Procedure of Ukraine] vid 06.07.2005. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 2005. № 35–36. № 37, art. 446. [in Ukr.].

9. Prons'kyu, E., Kolesnikova, M. (2016) Orhanizatsiyno-pravovi zasady zdiysnennya sudovoho kontrolyu v Ukrayini [Organizational and legal framework for judicial control in Ukraine]. *Visegrad journal on human rights*. № 2. Vol. 2, pp. 130–135. [in Ukr.].

10. Trush, M. I. (2017) Sudove rishennya v administratyvnomu protsesi [Judgment in the administrative procedure] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / L'vivs'kyu natsional'nyy universytet im. Ivana Franka. L'viv, 167 p. [in Ukr.].

11. Sasevych, O. Sudovyy kontrol' yak mekhanizm pidvyshchennya efektyvnosti sudovykh rishen' [Judicial control as a mechanism for improving the effectiveness of court decisions]. URL : https://protocol.ua/ua/sudoviy_kontrol_yak_mekhanizm_pidvyshchennya_efektivnosti_sudovyh_rishen/. [in Ukr.].

12. Ivasyn, O. R. (2017) Sudovyy kontrol' za vykonanniam sudovykh rishen' v

administratyvnomu sudochynstvi: spetsial'ni sposoby [Judicial control over the execution of court decisions in administrative proceedings: special methods]. *Naukovo-informatsiynyy visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava im. Korolya Danyla Halyts'koho. Seriya : Pravo*. № 4, pp. 84–85. [in Ukr.].

13. Bernazyuk, Ya. O. (2020) Protseual'ni zasoby zabezpechennya realizatsiyi konstytutsiynoyi harantiyi obov'yazkovosti sudovoho rishennya v administratyvnomu sudochynstvi [Procedural means of ensuring the implementation of the constitutional guarantee of the binding nature of a court decision in administrative proceedings]. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/166108-protseualni-zasobi-zabezpechennya-realizatsiyi-konstitutsiynoyi-garantiyi-obovyazkovosti-sudovogo-rishennya-v-administrativnomu-sudochinstvi>. [in Ukr.].

14. Sherstyuk, H. M. (2020) Neobkhdnist' sudovoho kontrolyu za vykonannam rishen' u sotsial'nykh sporakh [The need for judicial control over the implementation of decisions in social disputes]. *Sotsial'ni prava ta yikh zakhyst administratyvnyym sudom : zb. materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-prakt. konf.* Kyiv, pp. 368–372. [in Ukr.].

15. Kovalenko, N. V. (2020) Okremi ukhvaly administratyvnoho sudu yak reaktsiya na pravoporushennya [Some decisions of the administrative court as a reaction to the offense]. *Sotsial'ni prava ta yikh zakhyst administratyvnyym sudom : zb. materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-prakt. konf.* Kyiv, pp. 329–333. [in Ukr.].

16. Kovalenko, N. Analiz praktyky Verkhovnoho Sudu pry vyrishenni sporiv pro oskarzhennya rishen', diy, bezdiyal'nosti orhaniv derzhavnoho arkhitektumo-budivel'noho kontrolyu [Analysis of the practice of the Supreme Court in resolving disputes over appeals against decisions, actions, inaction of the state architectural and construction control]. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/170879-analiz-praktiki-verkhovnogosudu-pri-virishenni-sporiv-pro-oskarzhennya-rishen-diy-bezdiyalnosti-organivderzhavnogo-arkhitektumo-budivel'nogo-kontrolyu>. [in Ukr.].

17. Trofimova L. V. (2020) Sudovyy kontrol' nalezhnoho vryaduvannya u spravakh pro sotsial'nyy zakhyst [Judicial control of good governance in cases of social protection]. *Sotsial'ni prava ta yikh zakhyst administratyvnyym sudom : zb. materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-prakt. konf.* Kyiv, pp. 359–364. [in Ukr.].

18. Dlya rozv'yazannya problemy nevykonannya sudovykh rishen' u sotsial'nykh sporakh neobkhdna politychna volya – suddya KTSS VS Ol'ha Stupak [Political will is needed to solve the problem of non-enforcement of court decisions in social disputes – Judge of the Supreme Court of Cassation Olha Stupak]. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/972078>. [in Ukr.].

19. Buha, V. V. (2020) Problemy nevykonannya rishen' u sotsial'nykh spravakh [Problems of non-implementation of decisions in social cases]. *Sotsial'ni prava ta yikh zakhyst administratyvnyym sudom : zb. materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-prakt. konf.* Kyiv, pp. 295–298. [in Ukr.].

20. «Vy – zbankrutila krayina» — doslidnyky rozpovily pro kil'kist' ta prychny nevykonannya sudovykh rishen' vid 12 veresnya 2020 roku [«You are a bankrupt country» – researchers spoke about the number and reasons for non-enforcement of court decisions of September 12, 2020]. URL : <https://zmina.info/news/vy-zbankrutila-krayina-doslidnyky-rozpovily-pro-kilkist-neykonanyh-sudovyh-rishen/>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Yunin. Procedural means of ensuring the efficiency of justice in social disputes (judicial control, execution of a court decision). The article is devoted to the analysis of the main procedural means of ensuring the effectiveness of justice in social disputes, in particular to the execution of court decisions, judicial control (reporting on the execution of court decisions, penalties for failure to execute court decisions, recognition as illegal of decisions, actions or inactions, carried out by power entities – defendants for execution of court decisions), and as a component of judicial control – to individual judgments of administrative court.

It is characterized in the article the institute of judicial control, given its definition, indicated the tasks of judicial control, its legal regulation in the administrative court proceedings, listed and analyzed the means of controlling the execution of court decisions.

The author of the article notes that an individual when applying to court does not seek to obtain a court decision and theoretical recognition of his right in a legal dispute, but to solve the problem and effectively protect his right, which has been violated. Therefore, problems in the execution of court decisions in social cases significantly affect the implementation of the principles of domestic public policy (legal, financial, social), ensuring the balance of public interests, the implementation of fair justice and exercising judicial control to perform effective protection and restoration of violated rights in the social sphere.

In administrative proceedings there is always a question of execution of a court decision. In the article it is noted that non-execution of court decisions in Ukraine is a very common problem. The author also cites the main reasons (grounds) for failure to enforce the judicial decision and, as a result, proposes certain ways to change the situation.

Keywords: *efficiency of justice, social disputes, judicial control, execution of a court decision, failure to enforce the judicial decision.*